

Tipuri de homosexualități

Larry Houston

Traducere și adaptare din limba engleză de [Bogdan Mateciuc](#)

Activitatea sexuală cu persoane de același sex - "homosexualitatea" - poate fi atestată istoric; acest lucru nu poate fi contestat. Această activitate sexuală a fost tolerată, însă semnificația dată ei a variat în funcție de societatea în care s-a desfășurat. În toate culturile și civilizațiile, norma a fost și este activitatea sexuală cu persoane de sex opus - "heterosexualitatea" - alături de căsătorie și procreare. Ideea unei "identități homo" (doi adulți într-o relație homosexuală) este un tip occidental și nou de homosexualitate. "Identitatea homo" trebuie privită de asemenea în contextul socio-politic în care își ia acest nume.

Mișcarea pentru "emanciparea homosexualilor" a apărut abia la sfârșitul secolului douăzeci, transformând homosexualitatea într-o chestiune controversată. Cel mai adesea vedem că societățile sunt mai dispuse să accepte un comportament homosexual la femei (lesbianism) decât la bărbați. Istoric vorbind, societățile erau mai dispuse să accepte relații sexuale între bărbați și băieți, cu anumite considerente: practica era privită ca un act de transfer care trebuia să se încheie pentru bărbat către vârsta de 30 de ani iar pentru băiat în adolescență. În toate cazurile de "homosexualitate" pe care le avem astăzi, aceasta se bazează pe comportament și pe activitate sexuală, existând chiar un accent pe auto-identificarea ca "homosexual". Acest "homosexual" de astăzi constituie tiparul unei relații homosexuale exclusive, specifică societăților occidentale post-moderne, atât din punct de vedere istoric, cât și cultural.

"La fel de diverse sunt și formele de acceptare. Într-un grup de culturi, contactele homosexuale sunt permise tacit sau tolerate pentru o categorie anume de persoane, de pildă pentru băieții adolescenți sau pentru burlaci, sau în cazul unor situații anume, ca ceva temporar, inevitabil sau neimportant. În alte culturi, aceste contacte sunt prescrise ca un element necesar al unor acte inițiatice. În al treilea caz, relațiile homosexuale constituie un aspect al unui proces social mai lung sau mai scurt, cum ar fi socializarea adolescenților. În al patrulea caz, homosexualitatea simbolizează un stil de viață permanent, cu un rol sau identitate socială corespunzătoare. Motivația sexuală individuală depinde de aceste variații culturale." (Kon, "A Sociocultural Approach", pag. 278-279 în Theories of Human Sexuality, Plenum Press, New York și Londra, 1987)

"Actele homosexuale sunt probabil universale la om, dar formele instituționalizate ale activității homosexuale nu sunt; iar acestea depind în mare măsură de aspectele istorice specifice și de normele unei societăți." (Herdt, Same Sex, Different Cultures, pag. 55)

"Homosexualitatea, așa cum o știm noi - adică relații de durată bazate pe consimțământ reciproc între adulți - pur și simplu nu a existat înainte de secolul nouăsprezece, când a fost inventată de cercetători pentru a crea o condiție patologică pe baza unui comportament rar întâlnit (cunoscut anterior ca "sodomie"). Alcătuirea acestei condiții a făcut posibilă identificarea unui număr tot mai mare cu ea, oameni care în cele din urmă au reacționat față de statutul ei patologic." (Schmidt, Straight and Narrow? pag. 142-143)

"Deși atracțiile și comportament homosexual au existat neîndoielnic de-a lungul istoriei, identitățile homosexual, lesbiană și bisexual sunt relativ noi (D'Emilio, 1983). Noțiunea

actuală de identitate este ea însăși o creație a istoriei (Baummeister, 1986). Conceptul unei identități homosexuale pare să fi apărut la sfârșitul secolului nouăsprezece. Într-adevăr, abia în ultimii ani un număr mare de indivizi s-au identificat drept homosexuali, lesbiene sau bisexuali. Identitățile publice de homosexual, lesbiană și bisexual sunt astfel un fenomen al actualei perioade istorice (D'Emilio, 1983; Faderman, 1991)." (Patterson, "Sexual Orientation and Human Development: An Overview", pag. 3)

"Cercetarea istorică și antropologică arată că persoanele homosexuale (adică cei care ocupă un rol sau o poziție socială ca homosexuali) nu există în multe societăți, deși comportamentul homosexual există în fiecare societate. Astfel, trebuie să facem distincție între comportamentul homosexual și identitatea homosexuală. Un termen se referă la activitatea sexuală în sine a individului (fie cauzală, fie constantă); celălalt termen definește homosexualitatea ca rol social, cu componentele ei afective și sexuale. Această distincție este întemeiat conștient pe comparațiile istorice și trans-culturale între homosexualitate în societățile avansate și homosexualitatea din alte culturi sau epoci." (Escoffier, American Homo: Community and Perversity, pag. 37)

"Istoricii homosexuali și lesbiene au descoperit, de asemenea, că activitatea homosexuală a avut loc frecvent și în unele societăți fără prezenta celor care se defineau drept "homosexuali" și că relațiile homosociale sau homoerotice intense au existat între persoane care nu păreau să fie homosexuali." (Escoffier, American Homo: Community and Perversity, pag. 110)

"Datele trans-culturale privind homosexualitatea (și aproape toate se referă numai la bărbați) sunt de asemenea puține, de o calitate îndoielnică și uneori dificil de interpretate. Desigur, există cazurile cunoscute ale practicilor homosexuale între bărbați, dar datele sunt frecvent mult inferioare renumelui. Grecia clasică și unele societăți arabe sunt exemple de acest fel; suntem nevoiți să luăm în calcul posibilitatea ca aceste exemple să aibă la fel de mult de-a face cu stereotipurile culturale cât și cu un tipar cultural autentic." (Davenport "Sexual in Cross-Cultural Perspective in Beach, Human Sexuality in Four Perspectives, pag. 153)

"Atunci când homosexualii din ziua de azi invocă istoria și antropologia în apărarea homosexualității și în opoziție cu heterosexualitatea exclusivă și universală, argumentul lor este din punct de vedere empiric, fragil. În realitate, istoria și antropologia nu furnizează nici o dovadă pentru tolerarea unei homosexualități exclusive în rândul populației în ansamblu. Nu există nici o societate care să aprobe homosexualitatea exclusivă, nici pentru bărbați, nici pentru femei. Unele societăți permit unui mic număr de bărbați (rareori femei) să întrețină doar niște legături homosexuale, deseori în conjuncție cu anumite roluri, cum ar fi cel de șaman, vraci sau vrăjitor." (Goode, Deviant Behavior, pag. 193)

În consecință, în trecut, homosexualitatea nu comporta aceleași aspecte ca astăzi.

"Homosexualitatea ar putea fi cheia înțelegerii întregii sexualități umane. Nici un alt subiect nu determină în așa de multe sensuri psihologia, sociologia, istoria și moralitatea. Incidența, dar și vizibilitatea, homosexualității a crescut în mod categoric în occident în ultimii douăzeci și cinci de ani. Discuția a devenit însă repede politizată după incidentul de la Stonewall din 1969, când a început mișcarea de emancipare a homosexualilor. Opiniile au devenit polarizate: oamenii au devenit homosexuali sau anti-homosexuali, fără altă alternativă. În ultimii zece ani, situația a scăpat de sub control: atitudinea responsabilă devine imposibilă atunci când discursul rațional este controlat de brigăzi de asalt - în acest caz activiști homosexuali - care posedă absolutismul tuturor fanaticilor care pretind că numai ei dețin adevărul." (Paglia, Vamps and Tramps, pag. 67)

"De aceea, în secțiunile care urmează - o explorare a atitudinilor și obiceiurilor celor din vechime față de erotismul homosexual - conceptele moderne de "homosexualitate" sau

"orientare sexuală" vor lipsi cu desăvârșire. În aceste culturi, contactul sexual între persoane de același sex nu este văzut neapărat ca o caracteristică a unui grup distinct de oameni; nu există această categorie și nu există "homosexuali". Din contră, în unele culturi, erotismul homosexual constituia o parte obișnuită a experienței sexuale a fiecărui membru al societății, fapt care poate constitui un argument împotriva existenței "homosexualității" ca atribut personal." (Mondimore, A Natural History of Homosexuality, pag. 4)

"Descrierile grecilor, ale berdacilor și ale sambia ar trebui să ne pună pe gânduri în ceea ce privește categoriile noastre - homosexual și heterosexual - să ne facă cel puțin să ne gândim mai atent la ceea ce înțelegem prin aceste cuvinte. Însă dacă suntem acum puțin nesiguri cu privire la aceste categorii, poate putem accepta măcar câteva lucruri simple despre sexualitatea umană: (1) erotismul homosexual a existat de mii de ani, în epoci și culturi diferite; (2) în unele culturi, erotismul homosexual era acceptat ca un aspect normal al sexualității umane, practicat de aproape toți indivizii cu anumite ocazii; (3) în aproape fiecare cultură analizată îndeaproape, puțini indivizi sunt cei care prezintă o orientare sexuală față de același sex." (Mondimore, A Natural History of Homosexuality, pag. 20)

Astăzi, când discutăm despre homosexualitate, vedem o varietate largă de expresii personale la nivelul individului. Astăzi întâlnim frecvent termenul "homosexualități" în literatura de specialitate. Atunci când vorbim despre tipurile de "homosexualități", nu trebuie să uităm că luăm un verb și-l folosim ca substantiv; folosim două părți diferite de vorbire pentru a denumi aceeași noțiune. Așa as vrea să încadrez discuția noastră - "cine este individul, un homosexual" și "ce face individul, homosexualitate". De asemenea, pe măsură ce discutăm tipurile de "homosexualități" din ziua de azi, vom face aceasta din perspectiva generației noastre "post-moderniste" și prin prisma culturii noastre occidentale. Există două fațete în această discuție, separate printr-o linie morală: o fațetă pro-homosexualitate (cei care promovează o identitate homosexuală, inclusiv persoanele care acceptă această identitate), și cei care se opun acestei "identități homosexuale". Astfel, deseori obiectivitatea devine "copilul aruncat odată cu apa din ligean". Simțul rațiunii este înlocuit de patimi oarbe. Această obiectivitate a dispărut și din comunitatea științifică. Înainte de a accepta rezultatul unui proiect științific, trebuie să stabilem dacă cercetătorii subscriu la o anumită agendă socială sau politică. Cercetătorul acela susține ideea de "identitate homo"? Această discuție despre tipurile de homosexualități are loc dintr-o perspectivă sociologică, în timp ce căutarea unei cauze științifice ar face subiectul altor discuții, despre studiile științifice.

Homosexualitatea facultativă și permanentă

Diferiți autori folosesc termeni variați atunci când vorbesc despre tipurile de "homosexualități". Întâlnim uneori termenii facultativă și permanentă, cu referire la homosexualitate. Cel din urmă, permanentă, este considerat a reprezenta homosexualitatea exclusivă, o stare în care o persoană poate relaționa numai cu cineva de același sex. Nu există posibilitatea unor relații bisexuale sau heterosexuale. Homosexualitatea facultativă este un termen tehnic pentru orientarea și activitatea sexuală către și cu persoane de același sex. Acest termen nu exclude relațiile sexuale cu cei de sex opus; mai este denumită și bisexualitate. Activitatea fizică cu cei de același sex se desfășoară fie numai pentru o descărcare sexuală, fie pentru exercitarea unui control sau a unei puteri, sau în acele situații în care nu există persoane de sex opus - în penitenciare.

Homosexualitatea compulsivă, simptomatică și episodică

Un autor folosește aceste categorii generale - homosexualitate compulsivă, simptomatică și episodică (vezi John F. Harvey, The Truth About Homosexuality). Cea din urmă, cea episodică, este un termen general, reprezentând homosexualitatea "situațională sau

variațională". Aici individul participă la activități homosexuale, dar este heterosexual în orientare. Activitatea homosexuală are loc în momente sau locuri în care activitatea heterosexuală nu este posibilă, acolo unde oamenii sunt separați după sex, de exemplu în închisori, scoli, etc. De asemenea, această activitate homosexuală se poate întâlni la copiii sau adolescenții care o fac din curiozitate sau ca să învețe despre sex. Indivizii mai în vârstă recurg la acte sexuale pentru bani, în căutarea de "senzații tari", din indiferență față de valorile morale sau ca o formă de rebeliune față de normele sociale.

Atunci când vorbim despre homosexualitatea simptomatică, pentru individul în cauză homosexualitatea este un simptom al unei probleme de personalitate mai ample. Impulsul puternic către o activitate homosexuală are menirea să rezolve un conflict de personalitate sau relațional, care s-a sexualizat. Pot fi întâlnite trei domenii, deși ar putea exista și altele. Pot fi probleme de dependentă nesatisfăcută, cum ar fi nevoie după dragoste și susținere. Poate fi o problemă de control, sub forma unei nevoi de a domina. Deseori, aici întâlnim abuzul sexual asupra unui copil, care îl face pe acesta ca ulterior și el să abuzeze de alții. Băieții care sunt abuzați de adulți gândesc că dacă li s-a întâmplat aceasta, probabil sunt homosexuali. Această auto-etichetare poate conduce la formarea unei gândiri eronate sau false, individul implicându-se în relații homosexuale și acceptând ca pe o fatalitate identitatea și comportamentul homosexual.

Homosexualitatea compulsivă sau permanentă își are originile în conflictele de dezvoltare relațională din perioada copilăriei, în relațiile cu părinții sau colegii. Această categorie este asociată cu ceea ce se numește orientare sexuală. Copilul preferă și afișează un comportament atipic sexului său, care conduce la auto-identificarea drept homosexual. În alte situații întâlnim părintele pasiv, absent sau care îl respinge pe copil. În cazul bărbaților, întâlnim o mamă puternică, cu o autoritate superioară tatălui. La femei este vorba de rezultatele unui abuz sexual. Pentru ambele sexe, aceasta poate apărea ca urmare a expunerii premature la sex. La o vârstă foarte fragedă, copilul se "vede și simte" pe sine ca diferit și neacceptat. Ca urmare, nevoile relaționale și emoționale se sexualizează în perioada pubertății. Indiferent de motivul care stă la baza dobândirii unei homosexualități compulsive, cauza nu este nicidecum una înnăscută.

Homosexualitățile instituționale

Frecvent numeroși autori discută despre homosexualitate în cadrul a trei tipuri de homosexualități instituționale - inversiune sexuală, de roluri și de vârstă, pentru a indica o a patra homosexualitate - identitatea homosexuală. Mulți dintre acești autori sunt susținători ai homosexualității.

1. Inversiunea sexuală

Un astfel de exemplu instituțional îl constituie *berdacii*, întâlniți la indienii din America de Nord. Rolul berdacilor are o conotație religioasă. Despre persoana în cauză se spune că posedă două spirite. Aceasta mai este denumită și transsexualitate sau inversiune sexuală. Aici, un bărbat joacă rolul unei femei. Sexul anatomic al acestor indivizi nu are importanță - individul este selectat după criterii necunoscute. O posibilitate controversată ar fi aceea că individul are o predispoziție genetică către un asemenea rol, având de pildă anumite trăsături feminine. Situația nu este diferită de cea a persoanelor din societatea noastră, care sunt etichetate drept "homo" pe baza aspectului sau a unor gesturi. Ei se potrivesc rolului. În aceste societăți, norma o constituie căsătoria heterosexuală, inclusiv creșterea copiilor. Berdacii sunt acceptați, dar nu constituie o normă. Inversiunea sexuală a acestei norme implică deci o întrerupere pe drumul de la copilărie către maturitatea sexuală. Berdacii se pot căsători și pot avea copii.

"O altă formă de homosexualitate instituționalizată o găsim în mai multe culturi amerindiene. Fetele și băieții din aceste culturi pot refuza inițierea conformă sexului lor, adoptând în schimb rolul social al sexului opus. De exemplu, bărbații care se îmbrăcau și

se comportau asemenea femeilor erau priviți ca având „două spirite” (când i-au întâlnit prima oară, coloniștii francezi i-au denumit „berdaches”). Berdacii deseori se căsătoreau cu bărbați indieni. Partenerii din aceste căsătorii nu se considerau pe sine „homosexuali”, și nici societățile lor nu îi considerau astfel, dar viața lor casnică consta din relații homosexuale.” (Escoffier, Jeffrey. *American Homo Community and Perversity*, pag. 37)

“O a treia caracteristică a berdacilor este aceea că el sau ea își putea alege un partener de căsătorie de același sex. Aceasta nu era însă ceva obligatoriu; unele femei berdace se căsătoreau cu bărbați, în timp de bărbații berdaci se căsătoreau cu femei, în ambele cazuri pierzând statutul de berdaci. Elementul definitoriu al identității de berdaci era deci nu alegerea partenerului sexual, ci mai degrabă ocupația lui sau a ei.” (Wiering, “An Anthropological Critique of Constructionism: Berdaches and Butches,” pag. 224-225 în *Homosexuality, Which Homosexuality?* de Dennis Altman)

2. Homosexualitatea cu roluri specializate

Un al doilea tip – homosexualitatea cu roluri specializate – este mai puțin discutată, însă este documentată. În cazul de față trebuie adăugat sau adaptat ceva pentru a se putea vorbi de homosexualitate. Aceasta apare la persoanele care ocupă un anumit rol social. Un exemplu instituțional de acest tip este șamanul Chuckee. Din nou, ca și la berdaci, avem un context religios. Șamanul Chuckee intră într-o transă în care capătă sentimentul că trebuie să se îmbrace în femeie și să întrețină relații homosexuale. Majoritatea cazurilor de homosexualitate de rol sunt întâlnite la femei, existând chiar și o distincție între femeile din clasa superioară și cele din clasa inferioară. O altă similitudine remarcabilă cu inversiunea sexuală discutată mai sus o constituie întreruperea de dezvoltare. Heterosexualitatea este norma în ceea ce privește sexualitatea, ducând la căsătorie și creșterea de copii. Aici, ca să avem o legătură homoerotică de durată, trebuie să mai intervină ceva, un element suplimentar, care însă apare foarte rar.

3. Homosexualitatea structurată după vârstă

Al treilea tip de homosexualitate este cea transgenerațională sau structurată după vârstă, de obicei între bărbați și băieți. Acesta este tipul de homosexualitate cel mai dezaprobat în societatea din ziua de azi. Totuși, acest tip este și el citat astăzi, în scopul obținerii acceptării homosexualității în general. Cel mai adesea este menționată pederastia vechilor greci, dar și societățile militarizate, cum ar fi cea din Noua Guinee. Caracteristica acestui tip de homosexualitate este aceea că ea apare ca o componentă constantă și normală a dezvoltării. În societățile militarizate, contextul este acela al impunerii unor valori de curaj, putere, agresivitate și masculinitate, de către cei adulți asupra celor tineri. Acest tip de homosexualitate este puternic legat de mecanisme rituale, cum ar fi ceremoniile de inițiere. Băieții sunt crescuți de mamele lor până la o anumită vârstă, după care ei participă la un ritual cultural și încep să trăiască împreună cu alți bărbați. În general, segregarea după sex este amplă; structura familială nu contează aproape deloc. Din nou, vorbim despre societăți tribale agrare. Constatăm că homosexualitatea este practică de cei maturi asupra celor tineri, care sunt la sfârșitul perioadei copilăriei și care ajung acum la maturitate. Pe măsură ce bărbații înaintază în vârstă, rolurile se inversează, cei pasivi devenind acum activi în cadrul relației homosexuale. Bărbatul poate participa la activități homosexuale chiar și după ce se căsătorește. Lucrurile se schimbă – el nu mai poate participa la aceste activități – abia după ce devine tată. “După ce devine tată, orice activitate homosexuală trebuie să înceteze.” (Turner, Miller și Moses. *AIDS - Sexual Behavior and Intravenous Drug Use*, pag. 161) Cel mai frecvent tip de activitate homosexuală este sexul oral, în ideea că odată cu sperma se transmite și cunoștința de la cel bătrân la cel tânăr. Gilbert Herdt, un antropolog homosexual, scrie extensiv despre acest tip de homosexualitate.

“Tribul Sambia (Herdt, 1981) din ținuturile muntoase din estul Noii Guinee, se numără printre acele triburi la care înțelepciunea populară a furnizat un motiv anume pentru

homosexualitatea prepubertală. Potrivit acestei înțelepciuni, băiatul prepubertal trebuie să părăsească compania mamei și a surorilor lui și să se alăture societății secrete a bărbaților, pentru a dobândi bărbăția necesară unui vânător de capete. În timp ce în perioada copilăriei trebuie să primească lapte matern pentru a crește, în societatea secretă a bărbaților trebuie să primească laptele bărbaților – sperma tinerilor maturi și a celor necăsătoriți pentru a se maturiza. Este datoria holteiilor tineri de a-i furniza sperma lor. Ei sunt obligați să practice o pedofilie instituționalizată. A-și oferi sperma unuia care poate deja ejacula este interzis, întrucât aceasta îl privează pe tânărul băiat de o substanță de care are nevoie pentru a se maturiza. Când holteiul ajunge la vârsta căsătoriei, familia lui negociază procurarea unei soții și aranjează căsătoria. El își începe apoi faza heterosexuală a vieții sale. Astfel, el nu poate deveni un adult adevărat doar în baza experienței heterosexuale. Maturitatea deplină necesită o fază anterioară de homosexualitate exclusivă. Astfel, homosexualitatea devine universală – o caracteristică definitorie a vânătorului de capete, matur și puternic." (Money, "Sin, Sickness, or Status?" pag. 384-385)

"Întrucât comportamentul homosexual din culturile Melaneziei constituie o rutină și o obligație în cadrul organizării sociale a acestor culturi, el nu este privit ca un comportament deviant sau anormal. În mod cert, nu putem judeca acest comportament după normele noastre și nu-i putem denumi pe acești bărbați „homosexuali” – termen specific culturii noastre occidentale (vezi Herdt, 1984; Stroller, 1980.)" (Heyl, "Homosexuality: A Social Phenomenon," pag. 323 în Human Sexuality: The Societal and Interpersonal Context. Kathleen McKinney și Susan Sprecher.)

Homosexualitatea structurată pe vârste apare în numeroase locuri și momente din istorie, deși nu este universală. Dintre cele trei tipuri de homosexualitate discutate aici, aceasta reprezintă forma cea mai frecventă de contact homoerotic instituționalizat din lume. Acest tip de homosexualitate apare în sânul unei heterosexualități normative pentru bărbatul adult care se căsătorește și are copii. Vom discuta în cele ce urmează cazul pederastiei la vechii greci.

Activiștii homosexuali menționează frecvent pederastia grecilor antici. Totuși, dacă lăsăm datele să vorbească, probabil am vedea în pederastia grecilor mai mult decât vedeau grecii înșiși. Este destul de interesant faptul că multe cărți recente despre sexualitatea grecilor, semnate de promotorii homosexualității, au tendința să româneze aceste relații. Am inclus în discuția de mai jos și pe cei care au altă opinie. Diferența se poate observa din titluri și din citatele pe care le voi prezenta.

"De asemenea, mulți dintre noi ne imaginăm acea lume ca una în care devin realitate visele noastre despre o homosexualitate liberă și sănătoasă. Totuși, deși e adevărat că vechii greci credeau că dorința sexuală față de cineva de același sex reprezintă ceva ce aproape oricine simte la un moment dat și la fel de adevărat este că societatea accepta acest stil de viață, aceasta nu înseamnă că el corespunde cu actualele noastre fantezii despre o viață homo-sexuală deplină. Într-adevăr, unii cercetători cred că viziunea vechilor greci față de formele acceptate de dragoste între bărbați sunt foarte diferite de conceptul modern de homosexualitate, până într-acolo încât perspectiva lor devine irelevantă pentru noi." (Downing, Myths and Mysteries of Same-Sex Love, pag. 133)

"Totuși, idealul vechilor greci față de trupul masculin athletic era centrat întotdeauna într-un context mai amplu al esteticii și al religiei. Și, trebuie amintit, pederastii atenieni întotdeauna se căsătoreau și nu încetau să venereze divinități feminine." (Paglia, Vamps and Tramps, pag. 69)

"Mulți istorici sunt de acord că, pentru antici, sexualitatea nu reprezenta un segment separat al existenței sau miezul vieții private; aceasta era direct legată de puterea și statutul social. Oamenii erau judecați după comportamentul public, pentru care existau roluri clare; căsătoria, de pildă, era o sarcină care nu era legată neapărat de satisfacția

erotică. Bărbații puternici social (cetățenii) aveau acces sexual aproape la toți ceilalți membri ai societății (inclusiv, în Grecia, la sclavi, băieți tineri, străini și femei din toate păturile)." (Clausen, *Beyond Gay or Straight*, pag. 51)

"Datele trans-culturale privind homosexualitatea (toate referindu-se aproape exclusiv la bărbați) sunt puține la număr, de o calitate îndoielnică și uneori greu de interpretat. Desigur, există cazurile cunoscute ale practicilor homosexuale ale bărbaților, dar datele sunt deseori mult mai puține față de renumele vehiculat. Grecia antică și unele țări arabe sunt exemple de acest fel, iar noi suntem nevoiți să ne gândim și la posibilitatea ca aceste exemple să aibă tot atât de mult de-a face cu un stereotip cultural cât cu un tipar cultural autentic." (Davenport "Sexual in Cross-Cultural Perspective, pag. 153 în *Human Sexuality in Four Perspectives*)

Din cauza diferențelor fundamentale dintre moravurile Greciei antice și cele ale societății noastre, este dificil a face comparații între culturi. Trebuie să încercăm să evităm interpretarea experienței grecești prin prisma categoriilor noastre occidentale, post-moderniste, chiar dacă moravurile din societatea și cultura noastră își au rădăcinile atât în sexualitatea greco-romană, cât și în cea iudeo-creștină.

"Întâi de toate, majoritatea scrierilor din ziua de azi despre sexualitatea antică sunt realizate prin filtrul unei „agende politice” susținută de o anumită teorie care afirmă mai multe despre criza raționalismului occidental decât despre Grecia antică. Astfel, ni se spune că grecii nu vedeau nimic rău în actul de sodomie dintre doi bărbați, atât timp cât se respectau anumite „protocoale” de vârstă, statut și poziție socială, interpretare promovată în ciuda numeroaselor dovezi care arată că grecii – inclusiv apologeții pederasți cum ar fi Platon – erau revoltați de ideea penetrării anale între doi bărbați, numind acest act ca fiind „împotriva naturii”. Este esențial să analizăm ce spuneau vechii greci, fără a dilua mesajul într-o mare de cuvinte." (Thornton, *The Myth of Ancient Greek Sexuality*, pag. xiii)

"Grecii asociau dorința sexuală cu alte nevoi omenești – mâncarea, băutul și somnul – și le vedeau pe toate acestea ca punând aceeași problemă morală, anume evitarea exceselor." (Downing, *Myths and Mysteries of Same-Sex Love*, pag. 134)

"Etica sexuală grecească accentua nu ceea ce a făcut un om, ci felul în care a făcut-o; nu era vorba de un index al actelor interzise, ci de un îndemn la moderare." (Downing, *Myths and Mysteries of Same-Sex Love*, pag. 135)

"Un alt aspect aparte al viziunii grecești asupra sexualității este accentul pe roluri. Din perspectiva lor, problema cea mai importantă era distincția între subiect și obiect, între participantul activ și cel pasiv. Sexul nu era privit ca un angajament diadic reciproc, ci ca pe un lucru pe care o persoană îl face alteia." (Downing, *Myths and Mysteries of Same-Sex Love*, pag. 135)

"Astfel, nu este greu să vedem marea diferență dintre homosexualitatea grecilor, care era acceptată și integrată în societate, și homosexualitatea modernă, care este considerată de societate – nu fără motiv – a fi o perversiune, o deviere de la tiparul heterosexual validat de societate. Toate energiile culturii moderne sunt devotate susținerii heterosexualilor, tendințele homosexuale sunt descurajate ferm la tineri și la adulți, acestea putând fi cultivate numai la nivel individual, în sfidare față de societate. În timp ce homosexualitatea grecilor nu reprezenta un tipar stabil în viață, ci doar un fenomen al pubertății integrat ulterior în viața de adult, homosexualitatea modernă tindă să fie un tipar permanent care apare ca perversiune în copilărie și dispare cu mare dificultate (dacă dispare) pentru a face loc unei „normalități” heterosexuale. Homosexualitatea modernă devine dependentă, conducând inevitabil la anxietate și chiar nevroze; homosexualitatea grecilor, din contră, era temporară (a se vedea, de pildă, "Lysistrara"), având o natură pur sexuală și fără a fi un instrument de ușurare a

anxietăților. În final, nu există nici o dovadă că homosexualitatea grecilor ar fi fost privită ca normală sau așezată în slujba unor impulsuri agresive non-sexuale, că ar fi fost antihedonistă sau mai puțin plăcută decât contactul vaginal, așa cum pare să fie homosexualitatea modernă.” (Henderson, The Maculate Muse, pag. 207-208)

Deși grecii celebrau pederastia, clasa socială și rolul jucat de aceasta în societatea greacă o limita. Pe lângă pederastie, grecii erau conștienți și de existența homosexualității, care era numită pedomanie. Ei vedeau pedomania ca pe o perversiune sexuală și o condamnau.

”Pe măsură ce Grecia a evoluat de la o multitudine de triburi, sate și vătafi, către o civilizație urbană, pederastia a trecut de la un act de transfer la o instituție educațională care era și etică, și extrem de personală, și elitistă. Accentul pe virtuțile fizice specifice războiului i-au conferit un atribut ascetic, deși motivația ei era una erotică și senzuală.” (Garrison, Sexual Culture in Ancient Greece, pag. 167)

”Trebuie să fim pregătiți să abordăm pederastia grecilor cu proprii ei termeni, adică liberă de confuzia cu androfilia și alături de valorile care au creat-o și pe care le-a rândul ei le-a creat.” (Percy, Pederasty and Pedagogy in Archaic Greece, pag. 10)

Privind la aceste două tipuri de relații homosexuale, există anumiți termeni ale căror definiții trebuie să le avem constant în minte. Pederastie provine din două cuvinte grecești, unul însemnând băiat, celălalt însemnând iubire. În consecință, termenul denotă afecțiunea spirituală și senzuală față de un băiat. În cazul pederastiei, bărbatul adult era numit eraste. Partenerul mai tânăr, băiatul, era numit eromenos. Trebuie însă menționat că cuvântul grecesc pentru băiat semnifica un bărbat care era matur din punct de vedere sexual, unul care ajunsese la vârsta pubertății.

”Așa cum întâlnim deseori la relații sexuale, exista o distincție între roluri; partenerul mai în vârstă, inițiatorul și agresorul, „iubitul” activ sau erastele, îl domina pe cel tânăr, eromenosul modest și pasiv. Rolul erastelui era acela de a se comporta cu moderație și înfrânare, în timp ce tânărul eromenos nu trebuia să afișeze nici o dorință sexuală proprie, răspunzând erosului iubitului cu o simplă dispoziție - philia. Dacă accepta atențiile iubitului, se considera că îl “gratifică” (horizesthai) pe partener din gratitudine (khoris), nu din dorință sexuală, dar gratitudinea nu era un răspuns la cadouri (niciodată bani) ci la timpul și atenția acordată de cel bătrân. În schimbul gratificării primite sub forma unei relații anale, cel bătrân îl introducea pe cel tânăr în societatea adulților și a abilităților sociale; în lumea aristocraților, a celor kalokagathai - frumoși și buni. Pentru băiatul adolescent, aceasta reprezenta atât o educație potrivit statutului său, cât și o inițiere în societatea celor privilegiați.” (Garrison, Sexual Culture in Ancient Greece, pag. 157)

”Eromenos nu era considerat efeminat, ci masculin, iar supunerea sa nu era una de caracter, ci reprezenta stadiul în care se afla viața lui atunci. Indiferent de sentimentele sale de afecțiune, tânărul eromenos nu simțea nici o dorință sexuală pentru cel bătrân. Aceasta explică frecvența lipsă de erecție a celor tineri reprezentați pe vasele antice.” (Bishop și Osthelder, Sexualia From Prehistory to Cyberspace, pag. 208)

”Mai mult, numai dorința de a juca rolul activ era privită ca naturală. Tânărul cedează solicitărilor bătrânului din admirație, compasiune sau gratitudine, fără a simți însă dorință sau plăcere.” (Downing, Myths and Mysteries of Same-Sex Love, pag. 139)

”La nivel emoțional, relația era clar una între doi inegali, bătrânul având rolul dominant, posesiv sau didactic, tânărul fiind protejatul care câștiga material și educațional de pe urma acelei relații.” (LeVay și Nonas, City of Friends, pag. 26)

"Relația dintre erastes și eromenos era văzută ca una educațională, cu o funcție morală, parte a inițierii tânărului pe drumul către maturitate. De aceea, era o rușine să nu fii inițiat, dar și o rușine să cedezi prea ușor. Bătrânul devenea responsabil de dezvoltarea și onoarea tânărului. Întrucât se considera că partenerul bătrân era motivat de grija pentru binele tânărului și pentru că ceea ce căuta era dragoste și consens, nu o simplă satisfacție sexuală, violul, înșelarea sau intimidarea erau strict interzise (dovada coerciției constituia motiv de ostracizare). Cei doi împărțeau faima și rușinea." (Downing, Myths and Mysteries of Same-Sex Love, pag. 139)

„Iubirea grecească” se referă deci la bărbați care iubesc băieți tineri. Deoarece aproape toți erastes preferau adolescenți cu vârste între doisprezece și optsprezece ani, sau până când apărea părul de pe corp și barba era vizibilă, ar trebui să-i clasificăm pe aceștia mai degrabă ca pederasți decât ca pedofili (cei care îi iubeau pe băieții prepuberi) sau efebofili (cei care îi iubeau pe tinerii între 18 și 22 de ani). Din punctul lor de vedere, ei ar fi condamnat androfilia din societatea noastră modernă, ca fiind extrem de respingătoare și inutilă, în sensul că nu servește nici unui scop pedagogic. Într-adevăr, în ochii lor, un asemenea comportament ar fi afectat prestigiul și valoarea partenerului pasiv, pentru că majoritatea grecilor și a romanilor considerau că cetățenii adulți nu trebuie să-și asume roluri feminine. Mai mult, anticii considerau că cetățenii trebuie să se căsătorească și să aibă copii, aceasta fiind o datorie civică și familială.” (Percy, Pederasty and Pedagogy in Archaic Greece, pag. 8-9)

În Grecia antică, idealul dorinței homosexuale era legat de conceptul filosofic al pederastiei, termen derivat din combinarea lui pais (băiat sau copil) cu verbul eran (a iubi), originea lui eros (dorință). Acest ideal închipuia o relație între un bărbat mai bătrân și unul mai tânăr, primul un cetățean adult, cu experiență în viață, conștient de rolul său social și civic, priceput în ale războiului, un exemplu de administrare a casei sale și a averii, respectuos cu părinții, virtuos, viteaz, onorabil și devotat adevărului. Cel tânăr, descris frecvent ca tânărul a cărui barbă încă n-a răsărit, trebuie să fie modest în comportare, athletic și viteaz, dornic să se dezvolte și să învețe de la mentorul și iubitul său despre mersul general al vieții și dragostei. Pederastia implica o relație care combina rolurile educatorului și al elevului, cu cele ale îndrăgostitului și al iubitului, cu o componentă sexuală între cei doi.

Limba grecilor cuprindea termeni specifici pentru fiecare rol. Băiatul iubit era numit uneori pais sau paidika. Deseori el este eromenos, „cel care este iubit sau dorit”; aitas, „cel care ascultă sau primește” sau kleinos, „cel vestit” sau „cel admirat”. Mentorul era numit erastes, „cel care iubește” sau eispnelos, „cel care inspiră”, sau philetor, „prietenul” lui kleinos. Erastes trebuia nu numai să-l atragă și să-l seducă pe eromenos, dar trebuia și să-l instruiască în arta vânătorii și a războiului, în traiul cumpătat și în comportamentul potrivit unui cetățean demn. Se presupunea că erastes avea să-și ia la un moment dat o nevastă, ceea ce nu însemna neapărat și că urma să abandoneze practicile homosexuale – și că eromenos la rândul său urma să devină un erastes pentru alți tineri.

"Instituția „pederastiei pedagogice”, prin care cetățenii adulți curtau și stabileau relații speciale cu cei tineri, nu poate fi separată de statutul de subordonare al femeilor în societate. Relațiile bărbat-bărbat erau nu numai tolerate, dar aveau și un important rol în dezvoltarea emoțională și socială a cetățenilor, care aveau apoi să se căsătorească și să întemeieze familii. Cultivarea prieteniiilor romantice între bărbații maturi și cei tineri era privită ca o ocazie importantă pentru educația civică. Asemenea relații sunt dramatizate și discutate explicit în lucrările Lysis, Symposium și Phaedrus ale lui Platon. Explorând asemănările și diferențele dintre pederastia anticilor și homosexualitatea modernă, este important să recunoaștem că iubirea grecilor era în mod inerent asimetrică și ierarhică. Atât de mult, încât nu exista un termen unic pentru a-i desemna pe participanții la relație: erastes era cel care iubea – bătrânul, cu un statut superior, deseori mai bogat și mai puternic, penetratorul falic potențial; eromenos era cel iubit – tânărul frumos,

promițător dar neformat, potențial receptor falic. Pe lângă diferențele de vârstă și statut aferente acestor roluri, fiecare era înțeles ca având un scop diferit în contextul erotic. Scopul lui erastes includea plăcerea genitală; eromenos nu resimțea nici o plăcere din penetrarea anală, dar o îngăduia pentru anumite avantaje, mergând de la daruri materiale până la educație civică sau filosofie.” (Kaplan, Sexual Justice Democratic Citizenship and the Politics of Desire, pag. 51-52)

”Principala formă care era aprobată și chiar transformată în instituție socială era pederastia (iubirea de băieți), între un bărbat matur și un efeb (tânăr imatur) care trecuse de pubertate. În societatea militaristă din Sparta, fiecare bărbat născut liber trebuie, prin lege, să aibă un iubit mai tânăr, pe care să-l învețe îndatoririle sociale. Partenerul matur era responsabil pentru comportamentul elevului iubit, putând păstra calitatea de educator chiar și după ce tânărul depășea perioada sexuală a relației. În Atena, aceste relații au fost frecvente la sfârșitul sec. VI și începutul sec. V îH. Printre cetățenii liberi, relațiile sexuale între cei de aceeași vârstă, cum ar fi prostituția, erau dezaprobrate. În timp ce sclavii reprezentau o masă sexuală la îndemână, băieții cetățeni erau rezervați cetățenilor, potrivit unor reguli stricte, iar relația făcea parte din relația corectă a bărbatului cu Statul. Partenerul matur era probabil un înlocuitor al tatălui tânărului, un tată uneori distant sau care petrecea mult timp departe de casă. Se spunea că partenerul matur „respira” dragoste în băiatul cel tânăr, sporindu-i astfel modestia și controlul de sine. Relația era una educațională. Băiatul își pierde interesul față de cel bătrân atunci când îi creștea barba, urmând să devină el însuși un partener matur pentru altcineva. Instituția este astfel comparabilă cu ritualurile de inițiere din alte culturi.” (Bishop și Osthelder, Sexualia From Prehistory to Cyberspace, pag. 208)

Pederastia nu reprezenta o normă în societatea grecească. Era practicată în orașele-stat ale Spartei și Atenei. De asemenea, era specifică unei clase, celei superioare, pentru pregătirea tinerilor în a-și prelua rolul în societatea adulților din cetate.

”Atenienii nu erau străini de aceste ambiguități și conflicte. De pildă, după Xenofan, grecii erau conștienți că legile și obiceiurile privind pederastia difereau mult de la o cetate la alta. Unele orașe o interziceau categoric, altele o permiteau explicit. Apoi, în Symposium (128aff), Platon așează în gura lui Pausanias un discurs despre dragoste, care abordează explicit conflictele din normele și obiceiurile ateniene privind pederastia. În timp ce pentru restul Greciei, legile și normele legate de pederastie erau clare și bine definite, explică Pausanias, cele din Atena și Sparta erau “poikilos” – complicate, neclare, cu multe interpretări. El afirmă că legislația ateniană în acest domeniu este admirabilă, dar greu de înțeles; greutatea constă în aprobarea și cenzura simultană pe care normele sociale și legile le așează asupra începerii unei relații pederaste.” (Cohen, Law, Sexuality, and Society The Enforcement of Morals in Classical Athens, pag. 174-175)

În societatea grecească, homosexualitatea masculină, pedomania, avea multe conotații negative și consecințe juridice.

”Într-adevăr, pentru o societate considerată tolerantă față de largul spectru al comportamentului sexual, grecii antici aveau un vocabular foarte vast pentru luarea în derâdere a homosexualității, cu mult peste vocabularul americanilor din ziua de azi.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 110)

Grecii erau îngroziți și dezgustați de ideea penetrării anale între doi bărbați, numind asemenea faptă ca fiind „împotriva naturii”. Limbajul și vocabularul lor exprimă chiar această idee, asociind constant homosexualitatea pasivă (kinaidos) cu „rușine” și „revoltător”.

”Este apoi kinaidos, creatura unei plăceri sterile – penetrarea anală – care renunță, de dragul dorinței, nu numai la orice control rațional asupra pasiunilor sale, dar și la ordinea masculină intrinsecă instituțiilor politice și sociale ale cetății, supunându-se pe sine

acidului corosiv al tuturor poftelor și patimilor.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 120)

”Pentru claritate, kinaidos nu este un ”homosexual”, dar nici un individ obișnuit care se decide acum să aibă o relație kinaidică. Ideea de kinaidos se referea la un bărbat deviant din punct de vedere social, a cărui deviere era sesizabilă mai ales dintr-un comportament care încălca flagrant definiția socială a masculinității.” (Winkler, ”Laying Down the Law: The Oversights of Man’s Sexual Behavior in Classical Athens,” pag. 176-177, în Before Sexuality: The Construction of Erotic Experience in the Ancient Greek World)

”Aproape în fiecare gen al literaturii grecești, apetitul lui kinaidos este steril, inutil bun numai pentru plăcere, făcându-l pe bărbat dependent de alte pofte pentru bani sau putere, amenințând astfel societatea și categoriile ei distincte, în special dacă el e un cetățean responsabil într-o anumită măsură cu bunul mers al cetății.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 101)

”...Kinaidos, homosexualul pasiv a cărui incapacitate de a-și controla pornirile, „mâncărimea” pentru plăcere sexuală, îl face să-și uite masculinitatea și să se supună penetrării anale. Ceea ce găsim este kinaidos ca simbol al unor porniri sexuale compulsive, fără frâu, o predare haosului patimilor naturale care amenință ordinea civilizată, un trădător al sexului său, o manifestare jignitoare a puterii erosului asupra minții bărbatului care este responsabil cu crearea și menținerii ordinii în fața haosului naturii.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 101)

”Un bărbat căruia îi place s-o facă pe partenerul receptiv este privit ca o prostituată și ca unul care a renunțat la dreptul său de cetățean de a deține o funcție. Ideea este aceea că un bărbat care de bună voie se supune este unul în stare de orice! Numai sclavii, femeile și străinii ar alege în mod conștient să fie tratați ca obiecte.” (Downing, Myths and Mysteries of Same-Sex Love, pag. 139)

Probabil consecința juridică cea mai gravă pentru un kinaidos sau pentru un bărbat pasiv într-o relație homosexuală era aceea că își pierde dreptul de a se adresa Adunării și de a participa la alte domenii ale vieții civile. Grecii asociau acest tip de comportament homosexual cu prostituția masculină, recurgerea la activități homosexuale pentru bani. Vom discuta mai târziu în această carte despre acea homosexualitate promovată prin identitatea homo. Este interesantă paralela sesizabilă între „kinaidos” și promiscuitatea sexuală a homosexualilor din baruri și băile publice. Abandonarea controlului rațional asupra pasiunii a condus la porniri sexuale necontrolate, contribuind din plin la răspândirea bolilor cu transmitere sexuală (BTS). Într-o asemenea societate și mediu a fost posibilă apariția epidemiei de SIDA în Statele Unite.

”Indiferent de sursa sa, homosexualitatea pasivă habituală este în mod categoric considerată o aberație, o tulburare legată de violență și boală, chiar și în cadrul instituției aparent acceptate a pederastiei.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 101-102)

”În limba greacă, cuvântul „pederastie” nu avea sensul negativ pe care îl are astăzi, ci era doar o formă de exprimare a iubirii, fără nici o conotație defăimătoare.” (Licht, Sexual Life in Ancient Greece, pag. 413)

„Din nefericire, în vremurile noastre confundăm cele două, folosind cuvântul „pederastie” cu sensul pe care îl dădeau grecii lui „pedomanie”. (Marmor, Sexual Inversion)

”Legăturile amoroase dintre bărbați și băieți sau dintre doi bărbați adulți, în funcție de circumstanțe, puteau fi licențioase și depravate sau nobile și caste.” (Henderson, The Maculate Muse, pag. 205)

"Deși pasivitatea homoerotică la bărbații adulți era condamnată și de greci, și de romani, cele două culturi aveau păreri etice diferite despre pederastie. Deși era o sursă de controverse sociale, curtarea tinerilor născuți liberi era totuși instituționalizată în Atena democrată și privită filosofic ca un proces educațional." (Foucault 1985: 187-225; D. Cohen 1991a: 171-202)." (Skinner, Introduction, pag. 11 în Roman Sexualities)

Grecii aveau tendința să dea o mai mare importanță instinctului sexual, mergând până la glorificarea lui, în dauna obiectului particular al unui act sexual. De aceea, ei erau mult mai liberi decât cei din ziua de azi să schimbe obiectele sexuale după bunul plac, și nu impuneau limite adulților în ceea ce privește alegerea obiectului sexual.

"În Grecia, relația sexuală se presupunea a fi o relație de putere, una în care un participant este dominant iar celălalt inferior. Pe de-o parte avem bărbatul adult liber; pe de alta, femeile, sclavii și băieții. Rolurile sexuale sunt izomorfe cu rolurile sociale; într-adevăr, comportamentul sexual este văzut ca o reflexie a relației sociale, nu ca o temă dominantă. Astfel, este important să ne amintim că pentru greci era vorba de rolul persoanei, nu de sexul său, cel care conta. Obiectele sexuale erau de două feluri – nu bărbat și femeie, ci activ și pasiv." (Downing, Myths and Mysteries of Same-Sex Love, pag. 35-136)

"În ceea ce privește caracteristicile sale, sistemul sexual roman nu era unul neobișnuit. Tiparul lui conceptual privind relațiile sexuale, asemenea celui din Atena, corespundea tiparelor sociale de dominare și supunere, reducând diferența de putere dintre parteneri în configurarea rolurilor sexual și atribuindu-le pe acestea după criterii nu întotdeauna legate de sexul biologic. Actul sexual era privit numai ca o penetrare a celui inferior, un scenariu care reducea în mod automat pe cel penetrat – femeie, băiat sau chiar bărbat adult – la o condiție efeminată." (Skinner, Introduction, pag. 3 în Roman Sexualities)

Făcând aceasta, ei aplicau un standard dublu, în care tolerau cea mai mare parte a activităților sexuale atât timp cât acestea nu afectau supraviețuirea familiei. Pentru greci, activitatea sexuală avea o calitate direcțională, sexul era ceva ce cineva îl făcea cuiva. Exista de asemenea imperativul anatomic, care dicta faptul că bărbatul sau mai precis, penisul, cel care făcea actul. Deci, la greci, se poate observa că acceptarea socială a unui act sexual nu era determinată de sexul partenerilor, ci mai degrabă de un echilibru de putere între aceștia. Acceptarea unei anumite perechi sexuale depindea de vârsta și statutul social al partenerului. De asemenea, actele sexual erau privite din perspectiva dominării și a supunerii. Acest lucru este frecvent întâlnit la multe culturi și în istorie. Exemplele includ umilirea prinșilor de război – atât bărbați, cât și femei – prin viol. Penetrarea împotriva voinței era rușinoasă și degradantă.

Lumea antică, atât cea greacă, cât și cea romană, nu se baza în clasificări pe genul persoanei, ci pe o cu totul altă axă, activ și pasiv. Aceasta are o consecință imediată și importantă, pe care trebuie să o abordăm încă de la început. Pe scurt, nu exista nici un concept abstract al „homosexualității”. Faptul că un bărbat se culca cu alți bărbați nu stabilea categoria lui sexuală. La fel, trebuie menționat că nu exista nici conceptul de „heterosexualitate”. Folosirea acestor termeni cu referire la lumea antică este anacronică și poate conduce la neînțelegeri grave. Trebuie înțeles faptul că homosexualul pasiv nu era respins pentru homosexualitatea lui, ci pentru pasivitatea lui. În acest context, nu putem vorbi de homosexualitate, ci de pasivitate.

„Este foarte dificil să ne ignorăm prejudecățile și să înțelegem că ceea ce este efectiv o chestiune de viață și moarte în societatea noastră era o chestiune de indiferență sau de tulburare la romani (vezi mai jos). Datele antropologice ne arată că activ versus pasiv, ca bază pentru determinarea categoriilor sociale, pot fi întâlnite în multe culturi. În afara sistemului nostru de tipuri culturale, „homosexual” se aplică numai actelor, nu și persoanelor; este un adjectiv, nu un substantiv. Chiar și așa, trebuie să atragem atenția că adjectivul poate fi folosit numai pentru a desemna acte importante în contextul culturii

noastre. Recunoaștem cu toții că alte societăți au alte viziuni în ceea ce privește sacrul și secularul, comestibilul și necomestibilul, ruda și străinul. Trebuie să realizăm că romanii locuiau într-o lume diferită din punct de vedere fizic, spiritual și psihologic. Trebuie să acceptăm faptul că lumea lor era diferită și din punct de vedere sexual." (Parker, The Teratogenic Grid, pag. 47-48 în Roman Sexualities)

În realitate, avem foarte puține dovezi cu privire la felul în care priveau grecii sexualitatea. Ceea ce știm este faptul că norma pentru un bărbat adult o constituia o heterosexualitate predominantă și că responsabilitățile sale sexuale erau îndreptate în principal către soția sa. Ca și în alte culturi, exista și aici o „perioadă homosexuală”. Societatea considera că bărbatul trebuie să parcurgă o perioadă predominant homosexuală pe drumul către o maturitate deplină. Finalul, această maturitate deplină, era heterosexualitatea, căsătoria și creșterea de copii. Homosexualitatea grecilor nu constituia un tipar stabil în viață, ci doar un fenomen pubertal care ulterior era integrat într-o viață heterosexuală. Astfel, deși actele homosexuale puteau rămâne și la maturitate, ele nu erau respinse și nici nu comportau conotații rușinoase. Cultura grecilor le îngăduia ca pe o expresie fizică, cu condiția respectării etichetei sociale.

Când studiam „arta” Greciei antice, nu există aproape nici o dovadă scrisă privind circumstanțele la care se referă artistul. El vrea să reprezinte acte sexuale? Privim aceste obiecte arheologice după sute de ani, dintr-o cu totul altă perspectivă. Puținele dovezi istorice nu ne înfățișează „cupluri” homosexuale. Majoritatea prezintă o homosexualitate bărbat-tânăr sau, mai precis, o homosexualitate pasivă - kinaidos.

"Picturile de pe vase sunt foarte clare în privința pozițiilor sexuale, înfățișând doi bărbați față în față, fără nici o penetrare, erastele frecându-și penisul între coapsele tânărului (raport interfemural)." (Bishop și Osthelder, Sexualia From Prehistory to Cyberspace, pag. 208-209) O analiză a operelor celor trei mari filosofi - Socrate, Platon și Aristotel – ne arată că ei priveau comportamentul homosexual ca fiind intrinsec imoral. Respingeau ideea unei „identități homo” așa cum avem astăzi. De asemenea, există dovezi scrise privind normele juridice care guvernau diferitele forme de comportament homoerotic. Aceste prevederi pot fi grupat în trei categorii. Pe prima am menționat-o mai sus și se referea la prostituția masculină. Bărbatul își pierde dreptul de a vorbi în fața Adunării și de a participa la alte domenii ale vieții civile, dacă se deda la acte homosexuale pentru câștig. Aceste prevederi împotriva prostituției masculine se aplicau și pederastiei.

"Aceasta era adevărat în special dacă tânărul permitea să fie penetrat, un act considerat nevrednic de un bărbat și un cetățean liber, lucru care îi putea afecta cetățenia." (Bishop and Osthelder, Sexualia From Prehistory to Cyberspace, pag. 208)

O a doua categorie de norme juridice aplicabile comportamentului homoerotic erau cele legate de educație și curtare. Dezvoltarea pederastiei a condus și la formularea unui „căi corecte” de seducere a băieților, în scopul protejării ambelor părți. Scopul era și acela de a oferi protecție familiei băiatului. Această categorie de prevederi legale menționau mai multe interdicții detaliate, printre care avansurile sexuale făcute de cei bătrâni băieților de școală. A treia categorie cuprindea norme mai generale privind agresiunile sexuale și făceau obiectul Legii hubrisului (insultă, scandal sau abuz). Acestea se aplicau și bărbaților, și femeilor.

De obicei, cercetătorii nu vorbesc de hubris în relație cu pederastia, întrucât hubrisul implica violență și scandal. Totuși, nu se acordă suficientă atenție felului în care legea hubrisului prevedea pedepse pentru viol. Deși violul este deseori caracterizat prin hubris, la fel este și seducerea. Eufilet, de exemplu, vorbește de hubrisul pe care i l-a pricinuit amantul soției lui (Lysias 1.4, 17, 25) iar un discurs al lui Demostene menționează acuza de hubris (hubreos graphe) formulată la adresa unui fiu care și-a sedus mama.

Aceste contexte se potrivesc cu definiția dată de Aristotel hubrisului, cu referire la orice comportament care dezonoarează și rușinează victima plăcerii sau gratificării agresorului (Rhetoric 1387b). În același spirit introduce și Aeschines legea hubrisului în catalogul legilor pe care le enumeră ca reglementând pederastia în Atena în secolul 4 îH. De fapt, când el se referă pentru prima oară la legea hubrisului, o caracterizează ca pe o prevedere care include într-o interdicție sumară toate acele fapte: „*Dacă cineva săvârșește hubris la adresa unui copil, a unui bărbat sau a unei femei sau a oricui liber sau sclav...*” (Aeschines 1, 15). *La fel, sursele ateniene calificau și violul și seducerea femeilor și a copiilor drept acte de hubris pentru că încălcau integritatea sexuală și onoarea familiei.*” (Cohen, Law, Sexuality, and Society The Enforcement of Morals în Classical Athens, pag. 178-179) Putem vedea deci felul în care vechii greci priveau homosexualitatea și pederastia.

”Pentru greci, homosexualitatea constituie o inovație istorică, un rezultat al imaginației depravate și o vulnerabilitate la plăcere.” (Thornton, The Myth of Ancient Greek Sexuality, pag. 102)

Pederastia s-a transformat dintr-un ritual al transferului într-o instituție educațională. Prin instituție nobilii din clasa privilegiată a orașelor-state grecești le transferau adolescenților din aceeași clasă acele virtuți considerate bărbătești, de care aceștia aveau nevoie pentru a-și ocupa locul în societate. În consecință, s-ar putea să fi fost mai puțin „sex” între cel matur și cel tânăr, decât afirmă activiștii homosexuali. Contactul sexual care avea loc între bărbații din aceeași categorie socială era legat de statut și se desfășura după norme care prevedeau că nici una dintre părți nu este degradată sau deschisă la acuzații de licențiozitate. Contactul sexual era pentru plăcerea și descărcarea sexuală a adultului, nu și pentru plăcerea tânărului. Nu era o activitate orală sau anală. Cel mai adesea se consideră că adultul își introducea penisul între coapsele tânărului pentru a obține un orgasm, cei doi stând în picioare unul în fața altuia. În felul acesta, partenerul în vârstă obținea orgasmul, iar cel tânăr era ferit de „rușinea penetrării”. Pentru cel tânăr, indiferent de efectele sale pentru cel bătrân, nu era o chestiune de sentimente sau dorință sexuală față de cel bătrân. Pentru greci, norma o constituia heterosexualitatea și căsătoria. Pederastia grecilor era limitată în principal la clasa nobililor, a celor privilegiați din unele orașe-state grecești. Relația se încheia pentru cel tânăr în momentul în care el însuși devenea adult. Grecia pune un mare accent pe abilitățile sportive și militare – a se vedea Olimpiadele.

”Această pederastie se presupunea că transmite virtuțile bărbătești de la cel nobil la cel tânăr (Vangaard, 1972).” (Karlen, “Homosexuality in History,” pag. 79 în Homosexual Behavior: A Modern Reappraisal)

”Grecia antică este deseori citată ca un exemplu de civilizație în care homosexualitatea era acceptată ca normală sau chiar încurajată. Lucrurile nu stăteau chiar așa. Se presupunea că toți bărbații fac dragoste cu femei, se căsătoresc și au copii, chiar dacă aveau un iubit de același sex. Mai mult, dragostea și sexul între doi bărbați era privit ca ceva ridicol. Norma pentru bărbatul adult era să aibă o relație care dura câțiva ani cu un adolescent. Când acel adolescent ajungea la maturitate, el la rândul lui își lua un iubit tânăr.” (Goode, Deviant Behavior, pag. 193-194)

”De pildă, în Grecia antică, relațiile homosexuale între bărbați mai în vârstă și bărbați mai tineri erau acceptate pe temeuri pedagogice. În contextul relației erotice, cel bătrân îl învăța pe cel tânăr abilități militare, intelectuale și politice. Totuși, cei bătrâni erau deseori căsătoriți și aveau copii. Nici o relație sexuală nu o excludea pe cealaltă. Astfel, deși societatea vechilor greci recunoștea activitatea homosexuală, bărbații implicați în aceste relații arareori se defineau pe sine drept „homosexuali.” (Escoffier, American Homo: Community and Perversity, pag. 37)

"Pentru a ușura înțelegerea iubirii față de băieți la vechii greci, ar trebui să spunem câte ceva despre ideea lor de frumusețe. Diferența fundamentală dintre cultura antică și cea modernă este aceea că cea antică este eminent masculină; femeia apare în schema bărbatului grec numai ca mamă a copiilor săi și ca supraveghetor al casei sale. Antichitatea îl recunoștea numai pe bărbat ca esență a vieții inteligente. Aceasta explică de ce creșterea și formarea fetelor era neglijată într-o manieră greu de înțeles pentru noi; cât despre băieți, pe de altă parte, ei trebuia să-și continue educația mult peste limitele noastre de astăzi. Obiceiul cel mai ciudat, după noi, era ca fiecare bărbat să atragă la sine unul sau mai mulți băieți și, în intimitatea vieții cotidiene, să-i fie sfătuitor, tutore și prieten, și să-l învețe toate virtuțile bărbătești." (Licht, Sexual Life in Ancient Greece, pag. 418)

"De pildă, în Grecia antică, relațiile homosexuale dintre bătrâni și tineri erau acceptate ca pedagogice. În contextul unei relații erotice, cel bătrân îl învăța pe cel tânăr abilitățile militare, intelectuale și politice. Totuși, cei bătrâni erau deseori căsătoriți și aveau copii. O relație sexuală nu o excludea pe cealaltă. Astfel, deși societatea vechilor greci recunoștea activitatea homosexuală a bărbaților ca pe o formă valabilă de sexualitate, bărbații implicați în aceste relații arareori se considerau pe sine drept "homosexuali". (Escoffier, Jeffrey. American Homo Community and Perversity, pag. 37)

De-a lungul istoriei, majoritatea societăților sunt prevalent masculine, deși există și excepții. Trebuie deci să fim atenți să nu adăugăm un accent sexual puternic pederastiei grecilor.

"Adevărul este acela că pederastia este un viciu încurajat de condiții sociale anormale, cum ar fi viața în tabere militare sau în comunități exclusiv masculine. Societatea era în esență masculină în perioada clasică a civilizației grecești, chiar și în afara Spartei. Homosexualitatea de fapt apare oriunde bărbații și femeile sunt separați, iar diferențele de educație și formare între sexe promovează atracții sexuale anormale. Cu cât este mai fermă această separare, cu atât devine și homosexualitatea mai răspândită." (Flaceleitere, Love in Ancient Greece, pag. 215-216)

"Ce vom înțelege deci dintr-o societate ale cărei legi exprimă o anxietate profundă față de pederastie, dar totuși nu o interzic? O cultură în care atitudinile și valorile merg de la moduri diferite de aprobare reprezentate în Symposiumul lui Platon, până la realismul rece al lui Aristofan și la judecata lui Aristotel, anume că la un om, capacitatea de a simți plăcerea într-un rol sexual pasiv reprezintă o stare degenerată sau morbidă, dobândită prin obicei și comparabilă cu rosul unghiilor sau cu mâncatul de cenușă. O cultură nu reprezintă o unitate omogenă; nu există o „atitudine ateniană” față de homoerotism. Atitudinile foarte diferite și normele și practicile contradictorii pe care le-am discutate mai sus reprezintă dezacorduri, contradicții și anxietăți care contribuie la haosul unei culturi complexe. Ele nu trebuie raționalizate. A le așeza într-un sistem cât de cât coerent și uniform ar însemna să renunțăm din start la înțelegerea corectă și deplină a naturii homosexualității ateniene." (Cohen, Law, Sexuality, and Society The Enforcement of Morals in Classical Athens, pag. 201-202).

Din nou, pentru pederastie ca exemplu de homosexualitate a vârstei, alături de celelalte două tipuri de homosexualități, inversiunea sexuală și homosexualitatea cu roluri specializate, la maturitate heterosexualitatea reprezenta norma, prin căsătorie și creșterea de copii. Astfel, natura contactului erotic homosexual este secvențială, nu liniară. În timp ea evoluează către un alt mod de expresie sexuală a individului. De asemenea, la maturitatea sexuală se ajunge prin abandonarea homosexualității adolescente. Finalitatea o constituie heterosexualitatea, în timp ce homosexualitatea este numai o fază tranzitorie. În final, este important să remarcăm că o sexualitate o înlocuiește pe cealaltă. Ceea ce este învățat și acceptat trebuie acum dezvățat și respins. În toate aceste trei tipuri de homosexualități, nu există conceptul modern al „identității homo”, care desemnează o persoană legată sexual exclusiv de cineva de același sex. Ca

și la celelalte două tipuri de homosexualități, trebuie să recunoaștem existența posibilității unor atracții homoerotice la maturitate. Acestea sunt însă departe de a constitui un standard, fiind în general respinse.

* * *

Informații despre cercetarea și terapia homosexualității: www.homosexualitate.ro – proiectul *Speranță și vindecare pentru homosexuali*.